

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

(Lovforslaget (nr. 20) findes i tillæg A. sp. 263, fremsættelsen i tidenden sp. 786).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Bladt: Selv om den højtærede landbrugsminister ikke er til stede i dag, vil jeg gerne sige tak for, at lovforslaget er fremsat i så god tid, som tilfældet er. Sidste gang blev det tilsvarende lovforslag først færdigbehandlet i marts, men denne gang er det jo muligt at få det færdigt på et betydelig tidligere tidspunkt, og det er ikke uden betydning for ansøgerne, for dem, der får lån bevilget, når de skal til at forberede byggeriet i den kommende sommer.

Det foreliggende lovforslag om udlån til arbejderboliger på landet adskiller sig i sin form ikke fra sine forgængere. Der er derfor ingen grund til at holde nogen lang tale.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at der stadig er et stort og stigende antal ansøgninger til disse boliger. For finansåret 1964-65 var der indkommet 742 ansøgninger om lån i henhold til lovens kapitel IV, hvoraf 579 blev anerkendt som kvalificerede; men af de midler, der var til rådighed, kunne man kun imødekomme 511 ansøgninger. Der var indkommet 64 ansøgninger om lån i henhold til kapitel VI; det er de boliger, der bygges på landmandens regning; af disse blev der bevilget lån til 48 ansøgere. For det kommende finansår, 1965-66, anslår man ansøgernes antal til ca. 870 efter kapitel IV og væsentlig over 100 efter kapitel VI. Man vil forstå, at selv med uændrede lånesatser ville der være behov for en væsentlig forhøjelse af rådighedsbeløbet, og det gives der da også udtryk for i bemærkningerne til lovforslaget.

Ifølge lovforslaget forhøjes jordkøbslånet med 500 kr. og byggelånet med 3.000 kr. efter indstilling fra jordlovsudvalget, og det er sikkert i overensstemmelse med de pristigninger, der har fundet sted. Så vil jo blot det antal boliger, der kan bygges, blive endnu mindre. Jeg minder i denne forbindelse om, at rådighedsbeløbet sidste år blev nedsat med 3 mill. kr. Jeg har naturlig-

vis bemærket, at det er af hensyn til statens finansielle situation i dens helhed, at man begrænser udlånsmidlerne, og jeg skal da også gerne erkende, at der er brug for statens penge på mange andre vigtige områder, men det er en kendsgerning, at lånemulighederne efter denne lov bliver forringet fra år til år.

I øvrigt vil jeg gerne sige, at der er enkeltheder i lovforslaget, som jeg tror det vil være hensigtsmæssigt at se nærmere på, hvorfor jeg senere vil foreslå udvalgsbehandling.

På mit partis vegne skal jeg tilsige en uvillig behandling af lovforslaget.

Peter Larsen: Venstre har jo hidtil støttet denne lovgivning, og vi agter også fortsat at være med dertil. Denne lovgivning har jo medvirket til at give en række gode og billige boliger, og det var vel navnlig aktuelt i en tid, hvor situationen var en lidt anden. Det er derfor ret naturligt, når udlånsloven kommer til behandling igen, at røre ved nogle af de problemer, som — affødt af udviklingen — trænger sig på.

Dér er det første, man hæfter sig ved, den omstændighed, at der ikke her som i lovforslaget om udlån til sammenlægning røres ved rentesatsen. Jeg forstår måske godt, at man ikke gør det, men mon det alligevel ikke, da der er visse paralleller her, ville være rimeligt at se på dette spørgsmål i udvalget, navnlig når man ser denne lovgivning i sammenhæng med en række af de problemer, der trænger sig på; spørgsmålet er, om tiden ikke også på disse områder kræver visse ændringer.

Der er i landkommunerne i de senere år nedlagt mange mindre landbrug og på denne måde frigivet boliger, der kunne træde til her. Dertil kommer, at den store afgang fra landbruget har skabt en ny situation, idet de, der tidligere fik disse relativt billige boliger, i dag ikke har arbejde i landbruget eller i landkommunerne, men simpelt hen i mange tilfælde har arbejde af en karakter, der ikke, hvis de søgte i dag, ville give dem mulighed for at få lån efter denne lovgivning. Det medfører store økonomiske fordele for dem, der bor i disse billige boliger og har fået dem billigt, i forhold til de mange, som i dag ikke opfylder betingelserne for at få del i disse lån. Derfor er det

[Peter Larsen.]

vel rimeligt, at vi i udvalget undersøger, om det er muligt at fjerne nogle af de uligheder, der er opstået, og som set ud fra samfundsudviklingen ikke kan synes rimelige.

Problemet skærpes yderligere, når lånerammen ikke udvides, hvorimod de enkelte lånebeløb sættes i vejret. Det vil betyde, at færre end tidligere kan få del i disse lån; derfor er det helt naturligt at se på, om ikke skævheden er ved at blive for stor, og helt naturligt at overveje, om man ikke burde finde frem til en anden form for udnyttelse af disse offentlige midler. Venstre har adskillige gange rejst det spørgsmål, om det ikke ville være rimeligt at foretage en privat prioritering i disse boliger forud for statslånet. Det ville føre med sig, at flere kunne få de fordele, som disse billige penge indebærer. Samtidig ville vi skabe større harmoni mellem den boliglovgivning, som dette trods alt har karakter af at være, og lovgivningen om det almindelige boligbyggeri. Jeg tror, vi må have dette for øje, selv med skelen til de særlige økonomiske, sociale og beskæftigelsesmæssige problemer, der knytter sig til lovgivningen om lån til arbejderboliger, så meget mere som vi netop i denne tid er vidne til, at regeringen er inde på at forlange forhøjet indskud i boligbyggeri af anden karakter; det ville være rimeligt, om man på samme måde bidrog til en ajourføring af lovgivningen på dette område.

Venstre har gerne villet rejse disse spørgsmål her ved første behandling og anmoder om at få dem prøvet i det kommende udvalg. Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi også på disse områder erkender udviklingens forløb.

Til slut vil jeg nævne ejerskifteproblemet. Jeg er klar over, at det ikke hører hjemme i denne lovgivning, men i takt med den udvikling, vi oplever, kniber det mere og mere med at finde kvalificerede ansøgere. Jeg har et eksempel på, at der måtte 3 handler til, inden man fandt frem til en køber, der kunne godkendes. Jeg tror, det er nødvendigt, at vi i udvalget drøfter dette forhold og forsøger at skabe lidt større smidighed her. Jeg skal med disse bemærkninger på venstres vegne

udtale, at vi vil se med stor velvilje på det kommende udvalgsarbejde og medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Juul Madsen: Det ærede medlem hr. Bladt har med sin sædvanlige grundighed redegjort for tallene i dette lovforslag om udlån til arbejderboliger på landet. Der stilles rundt regnet 50.000 kr. til rådighed på særlige vilkår til hver af de ca. 560 ansøgere, der kan blive tale om pr. år inden for den nugældende beløbsramme.

Det konservative folkeparti har i en årrække undladt at stemme ved denne lovgivnings tredje behandling. Det skyldes ikke, at det konservative folkeparti ikke vil være medvirkende til at bygge arbejderboliger på landet på særlige vilkår, men det skyldes, at vi mener, den nugældende lovgivning i den grad er ude af takt med udviklingen, ude af takt med det niveau, vi befinder os på inden for andre områder, at vi ikke, uden at der sker visse ændringer, kan godtage lovforslaget.

Personlig havde jeg ventet, at den nye landbrugsminister ville have benyttet denne sin første lejlighed til at fremsætte lovforslag på dette område til at modernisere loven i pagt med de diskussioner, der har fundet sted i de senere år denne lov vedrørende. Forholdet er det, at de 50.000 kr., der stilles til rådighed pr. bygherre, ydes til en rente på 4 pct. om året, ikke af hovedstolen, men af halvdelen; det vil altså sige, at renten af de 50.000 kr. kun bliver 2 pct. p. a. Når man betænker, at vi har et renteniveau, der er ca. 4 gange så højt, og sammenligner dette beløb, som yderligere er stillet til rådighed uden kursstab, med tilsvarende beløb, som andre bygherrer må skaffe til veje, når de skal løse deres boligproblem, har man lov til at sige, at der her er tale om en lovgivning, som ikke mindst under hensyn til den udvikling, vi er inde i, bør analyseres nøje i udvalget.

Vi kan ikke fremover yde en så stor begunstiggelse til en enkelt gruppe. Denne lov har været gældende siden 1938, og i de 26 år, der er forløbet, er der jo bygget mange tusinde boliger i henhold til denne lovgivning, og for så vidt skulle lovens formål, nemlig det at skaffe boliger til arbejdskraften i landbruget og i skov-

[Juul Madsen.]

bruget, være opfyldt for længst. Vi har vel i dag ca. 14.000 gifte arbejdere i landbruget. Ved alle større gårde er der for længst opført arbejderboliger, der tilhører gårdene, og som dækker en meget stor del af disse 14.000 gifte landarbejders boligbehov. Det ærede medlem hr. Peter Larsen har altså ret, når han siger, at sandheden om denne lovgivning er, at der opføres arbejderboliger med det formål at fastholde arbejdskraft ved landbruget, skovbruget og dertil knyttede virksomheder, men at disse boliger i løbet af ganske få år bebos af personer, der er tilknyttet andre erhverv og dermed også har disse andrervs højere lønninger og så samtidig stadig sidder på særlige vilkår, selv om der, når det bliver opdaget, sker visse ændringer med hensyn til deres betaling af renter og afdrag o. lign.

Det konservative folkeparti vil gerne medvirke til en saglig drøftelse af denne udlånslov, men vi må stille 3 betingelser, som vi kan drøfte nærmere i udvalget, nemlig for det første, at lovens beløbsramme ændres således, at det beløb på 2 mill. kr., der for øjeblikket stilles til rådighed i henhold til hovedlovens kap. VI, bliver større, og at det beløb, der stilles til rådighed efter hovedlovens kap. IV, nemlig de 23 mill. kr., reduceres tilsvarende. For forholdet er ganske enkelt det, som det også fremgår af bemærkningerne, at hvis man skal fastholde arbejdskraft ved landbruget, bliver det fremover et problem at give landbruget selv, altså landbrugets ejere, dets bedriftsherrer, større mulighed for at bygge efter denne lov end hidtil, men det kan man gøre ved at øge beløbsrammen under kap. VI og samtidig reducere den under kap. IV. Der bliver et stadig større behov for, at det er de enkelte landbrugsbedrifter, der opfører disse arbejderboliger, og ikke den enkelte landarbejder, der er landarbejder i det enkelte år, men som meget ofte hurtigt forlader landbruget. Det må kunne drøftes gradvis at overføre beløb fra kap. IV til kap. VI i pagt med den udvikling, der er i gang.

For det andet vil jeg gerne understrege — det er også i overensstemmelse med den udtalelse, som det ærede medlem hr. Peter Larsen kom med — at størrelsen af den rentefod, vi har for øjeblikket på reelt

2 pct. af hovedstolen, må kunne drøftes, må analyseres. Vi må i udvalget prøve at finde frem til en rentefod, som med de lempelser, vi nu synes der skal være, er mere rimelig i forhold til den markedsrente, vi har i dag.

Endelig for det tredje har det konservative folkeparti jo nu i adskillige år fastholdt som en betingelse for sin medvirken, at der sker en normalisering af selve finansieringsgrundlaget. Det vil sige, at der indskydes en prioritet på fra 10.000 til 15.000 kr. på normal måde igennem private finansieringsinstitutter eller pengeinstitutter, således at vi for denne finansiering ad privat vej med uændret beløbsramme kan bygge et større antal boliger og dermed, håber vi, fastholde et større antal arbejdere ude på landet.

Hvis disse betingelser kan drøftes og bliver opfyldt, kan det konservative folkeparti gå ind for dette lovforslag, i modsat fald tør jeg ikke love det; men jeg tror også, at de synspunkter, jeg her har fremført, er i overensstemmelse med den øjeblikkelige og fremtidige udvikling, så jeg håber, det vil blive muligt i år at skaffe ørenlyd for vor opfattelse i udvalget.

Svend Haugaard: På grund af de desværre stærkt stigende priser både på byggegrunde og i byggeomkostningerne vil det være rigtigt at gennemføre den foreslåede ajourføring af lånebeløbene. Jeg tror, det er meget vigtigt, at man påser, at dette byggeri ikke for hurtigt bliver utidssvarende, hverken når det gælder boligstørrelsen, eller når det gælder de moderne bekvemmeligheder, som enhver bolig i dag gerne skulle være udstyret med. Der er eksempler nok på, at det kan knibe inden for den givne beløbsramme at klare den forsvarlige indretning. Ret ofte ser man, at der efter ganske få års forløb opstår ønske om ombygning eller tilbygning. Jeg mener stadig, der er behov for denne låneordning, bl. a. for, som det blev nævnt her, at fastholde arbejdskraft i landbruget, og jeg må derfor beklage, at der ikke foreslås en stigning i rådighedsbeløbets størrelse, samtidig med at der foreslås en stigning for det enkelte udlån. Når den enkelte skal have større lån, uden at rådighedsbeløbet som sådant stiger, må det nødvendigvis betyde færre bevillinger, og

[Svend Haugaard.]

det er ikke den allerbedste vej at klare den stigende efterspørgsel på; men på den anden side, når riget fattes penge, så må vi vel acceptere, selv om det er med en vis beklagelse. Jeg vil da gerne bede om, at man, når man administrerer denne udlåning, har for øje, at der findes en bestemmelse i lov om arbejderboliger på landet om, at særlig børnerige familier har fortrinsret, når ikke alle kvalificerede kan komme i betragtning.

Det foreliggende lovforslag giver på samme måde som sin forgænger mulighed for at udlåne et ekstra beløb på 2.000 kr., hvor særlige omstændigheder taler derfor, og disse omstændigheder er først og fremmest, at der kan være en egn med særlig store byggeomkostninger, og for det andet, at lånsøgeren kan have en særlig stor familie. Jeg synes, at dette beløb lyder meget beskeden, især da hvis begge betingelser opfyldes.

Jeg har lige set nogle opgørelser for arbejds lønninger til typehuse i forskellige egne af landet. Det er ganske vist ikke boliger, det drejer sig om her, men landbrugsbyggeri, men da det altså alene er tal for arbejds løn, og da det stort set er de samme håndværkere, der opfører landbrugshusene og arbejderboligerne, kan tallene alligevel bruges.

Tallene viser, at der i Vestjylland har været en udgift til arbejds lønninger ved opførelse af de nævnte typehuse på 40-45 kr. pr. m². Går man videre vestpå til Fyn, ligger tallet på 80 kr., og kommer vi til omegnen af København, her forstået Nordsjælland, Roskilde og Køge, kommer tallet helt op på 100-120 kr., altså 2½ gang mere eller henimod en tredobling i forhold til Vestjylland

Selv om man var klar over i forvejen, at der var meget betydelige forskelle, virker disse tal dog meget overraskende. Jeg er klar over, at der for arbejderboligernes vedkommende ikke er slet så stor forskel, men jeg tror dog, det bliver svært ved hjælp af de 2.000 kr. at dække forskellene ind. Jeg

tror, det ville hjælpe, hvis man delte det op, tog hver faktor for sig og sagde, at der kunne gives et særligt beløb efter egenskostningerne og også et særligt beløb efter børnetal. Jeg tror, det ville være noget mere retfærdigt, idet det er meget svært at se, hvilken årsagssammenhæng der er imellem en egns høje byggeomkostninger og så den enkelte families børnetal.

Jeg vil gerne have dette spørgsmål drøftet i udvalget, men vil i øvrigt anbefale lovforslaget til hurtig behandling.

Morten Lange: Det er jo utvivlsomt, at denne lov i den tid, den har virket, har medvirket meget stærkt til en boligstandardforbedring på landet. Det har i høj grad været ønskværdigt, og jeg tror, at der stadig væk uanset divergenser om lovens indhold er tilslutning fra alle sider til, at en sådan stadig forbedring af boligstandarden i landområderne er overordentlig ønskelig. Det er altså et af de områder, hvor folketingset må se at finde frem til de bedste veje for at nå et mål, som vi i hovedtrækkene er enige om, og det gør naturligvis diskussionen lidt mindre ophedet, end den somme tider er. Men det er faktisk min opfattelse, at man prøver på at nå et mål, som det måske kan være lidt tvivlsomt om man kan nå med den afgrænsning, loven har.

Jeg tror i og for sig, at sigtet må være en forbedring af boligstandarden på landet mere generelt. Man har her fæstnet sig ved, at det specielt skal være landarbejdernes forhold, man vil støtte, og det er rigtigt, at det er denne gruppe, der mest har trængt til, at der blev gjort noget for at forbedre boligstandarden; men vi skal i hvert fald have den almindelige betragtning om boligstandarden på landet i vor erindring, når vi går videre med lovforslaget, for vi er fuldstændig klar over — det har været nævnt flere gange — at der er en lang række problemer i og med, at vi knytter os til, at det er en støtte til landarbejderboliger, idet landarbejderne har en for mig overordentlig forståelig tendens til ikke altid at

[Morten Lange.]

blive ved med at være landarbejdere. Der er mange af dem, der søger andre erhverv, og det giver naturligvis problemer for en lovgivning af denne art. Jeg tror dog, at vi må se en lille smule stort på netop de problemer, for jeg tror, at kun ved at se nogenlunde large på spørgsmålet om tilknytningen til landbruget og snarere se på placeringen i egnsbilledet når vi det mål, som loven egentlig har, og derfor er jeg ikke så forfærdelig bekymret ved alle de eksempler, der kunne blive nævnt på, at denne eller hin måske ikke var rigtig landarbejder, men alligevel fik støtte. Jeg tror, det vigtigste er, at der bliver bygget gode og sunde huse til en nogenlunde rimelig pris og først og fremmest på billige rentevilkår.

Jeg tror dog nok, at vi snarere end på afgrænsningen med hensyn til brugerne skulle have opmærksomheden henvendt på det spørgsmål, om der altid er taget tilstrækkeligt hensyn til, at disse landarbejderboliger placeres rigtigt. Det er jo da helt klart, at hvis de skal opføres med støtte efter lovens hovedbestemmelse, så er der ingen grund til, at de nødvendigvis skal ligge lige ved siden af en eller anden nærmere betegnet landbrugsejendom. Det kan være hensigtsmæssigt, men det er ikke sikkert, at det er rigtigt, og under alle omstændigheder tror jeg, at der som et generelt sigte må tages mere hensyn til, at man får disse bygninger anbragt på fornuftige steder efter en bedre, skal vi sige byplan, selv om vi er ude på landet, eller egnspan, end det meget ofte nu er tilfældet. Jeg har indtryk af fra en hel del af de boliger af den type, jeg har set, at man for tit kommer i gang på den lidt tilfældige måde, at man klarer grundspørgsmålet først og finder en eller anden grund, som er sådan, skal vi sige, ikke alene forholdsvis, men måske endog meget billig, og så starter man ud fra denne og bygger dér. Det er selvfølgelig udmærket, hvis folk ikke bruger flere penge end nødvendigt, men grundpriskforskellene på landet er ikke enormt store endnu, heldigvis, i de områder, vi her taler om. Jeg tror dog nok, der skulle ses lidt på det spørgsmål, om disse huse nu anbringes så hensigtsmæssigt som muligt. Jeg har set nogle, der, så vidt jeg kunne bedømme det, lå svært uhensigtsmæssigt.

Men det er jo ting, man kan tage med i sine betragtninger, og det er så meget nemmere at gøre det, hvis man har realiseret for sig selv den tankegang, at disse huse bygges for landarbejdere og med rette, men at de ikke kan påregnes at forblive boliger for landarbejdere i 1.000 år frem i tiden, ja, ikke engang i de 50 år, som vi formoder at de skal være i god og hæderlig drift.

Jeg er meget opsat på, at vi i udvalget skal give os til at se på, om der vil være basis for en forøgelse af de midler, der stilles til rådighed i henhold til denne lovgivning. Jeg er ikke helt så sikker på det, som jeg var i forbindelse med det forrige lovforslag, idet jeg har den opfattelse, at en meget betydelig udvidelse dér vil være særdeles ønskelig. Her er antallet af ansøgere jo dog overskueligt i forhold til antallet af de bevilgede ansøgninger, men jeg tror dog nok, at vi i hvert fald skal have vor opmærksomhed henvendt på det i udvalget, for det ville være sørgeligt, hvis tempoet med hensyn til denne, skal vi sige forbedring af boligstandarden på landet bliver for langsomt.

Derimod tror jeg ikke, vi skal gå alt for langt i den konservative retning — som det naturligvis meget passende blev foreslået af den ærede konservative ordfører — at overføre byggeriet til kapitel VI. Det tror jeg snarere vil bevirke, at dette byggeri låses fast, hvilket jo ikke er ønskeligt.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed komme med flere bemærkninger om lovforslaget. Det forekommer mig som sagt, at det opfylder en særdeles vigtig mission, og under udvalgsarbejdet kan vi få eksempler frem på en række af de forhold, som efter lovteksten især må egne sig til at blive set efter i sømmene. Men inden jeg prøver på som den foregående ordfører at bevæge mig vestpå til Fyn, vil jeg tilsige velvillig behandling af lovforslaget. Jeg håber, at det også i fremtiden vil støtte en god boligudvikling på landet.

Erik Østergaard: Da vi sidst behandlede ændringer til denne lov, var det vor opfattelse, at loven som helhed ville virke som en forskelsbehandling, en favorisering af en bestemt befolkningsgruppe. Med den begrundelse gik mit parti imod forslaget dengang.

[Erik Østergaard.]

Efter det foreliggende lovforslag kan støtte ydes både til den landarbejder, der selv ønsker at bygge, og til den landbruger, der ønsker at bygge til sine arbejdere.

Vi mener, at vanskelighederne ved at fremskaffe den fornødne arbejdskraft til landbruget i den mellemliggende tid er blevet væsentligt større, og vi ser af den grund noget anderledes på dette lovforslag i dag. På den anden side ønsker vi stadig ikke at være med til at indføre en forskelsbehandling mellem befolkningsgrupper, og vor stilling til lovforslaget vil derfor afhænge af, om man under udvalgsarbejdet kan nå frem til sådanne bestemmelser i det foreliggende lovforslag, at denne forskelsbehandling undgås. Jeg tænker her særlig på, at en landarbejder, der skifter erhverv og f. eks. får beskæftigelse inden for en eller anden nærliggende industri, får sådanne ændringer vedrørende renten af de af ham tidligere opnåede lån, at den nævnte forskelsbehandling dermed bortfalder. Hvis man gennem udvalgsbehandlingen kan opnå resultat her, vil vi antagelig kunne støtte det foreliggende lovforslag.

Den fungerende landbrugsminister (Risgaard Knudsen): Jeg takker de ærede ordførere for den velvillige modtagelse, det foreliggende lovforslag har fået, selv om jeg har noteret mig, at det ærede medlem hr. Juul Madsen har stillet betingelser.

Hvad angår disse betingelser, vil jeg gerne henvise til lovforslagets bemærkninger. Af dem fremgår det, at der i finansåret 1964-65 — hvis jeg husker rigtigt — er bevilget lån til 48 boliger efter kapitel VI, og der har inden for kap. VI-området kun været 64 ansøgere. Jeg synes, det er en oplysning, som det ærede medlem bør have i tankerne, når det ærede medlem stiller sine betingelser. Derimod viser det sig, hvad angår kap. IV-byggeriet, at der har været betydelig flere ansøgere, end der har været mulighed for at bevilge lån til. Jeg synes, denne oplysning skal føres frem over for det ærede medlem.

I øvrigt har jeg noteret mig en række af de fremførte spørgsmål bl. a. vedrørende rentesatser og ejerskifte, hvad det ærede medlem hr. Peter Larsen var inde på; men det er jo alt sammen noget, der kan drøftes

i det udvalg, som jeg forstår der er ønske om at få nedsat, og dér kan man jo også drøfte beløbsrammen, som flere af de ærede ordførere har knyttet bemærkninger til.

Bladt: Jeg har en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Peter Larsen og andre ordførere, som har omtalt de meget gunstige forrentningsvilkår.

Det ærede medlem hr. Peter Larsen sagde i denne forbindelse, at der var mange af dem, der havde disse arbejderboliger, som arbejdede på fabrikker og andre arbejdspladser og altså faktisk ikke mere var kvalificerede til at have dem. Det er rigtigt, at sådan er det, men det er et forhold, som er forudset i loven, som den er. I henhold til lovens § 3, stk. 2, kan sådanne husejere, hvis de kommer over i andet erhverv, overføres til en højere rente, men det er mit indtryk, at denne bestemmelse ikke bliver håndhævet. Det kan imidlertid efter min opfattelse ikke skyldes lovgivningen; det må være et spørgsmål, der hører ind under administrationen. Jeg går ud fra, at det er et af de problemer, som vi kan drøfte i det kommende udvalg.

Peter Larsen: Blot den enkelte bemærkning til det ærede medlem hr. Bladt, at det, jeg pegede på, netop var den omstændighed, at man er kvalificeret, når man bygger, men så snart man har bygget, skifter man erhverv; derved skabes uligheden i forhold til dem, der ikke opfylder betingelserne for at få en bolig, når de måske et halvt år efter har nøjagtig samme økonomiske status. Det var det, der var grundlaget for min påpegning af, at vi må have opmærksomheden henledt på disse forhold. For det er jo rigtigt, som det ærede medlem siger, at muligheden for en højere forrentning meget sjældent bliver anvendt.

Juul Madsen: Når det ærede medlem hr. Morten Lange hævder, at man må se stort på, hvem der får boligerne ude på landet, altså underforstået, at man må se stort på, om det er landbrugsarbejdere, industriarbejdere eller folk af andre kategorier, må det vel i hvert tilfælde forudsætte en anden finansieringsform; når vi har en lov, som tager sigte på at fastholde arbejdskraft ved landbruget ved at give boliglån

[Juul Madsen.]

på særlig favorable vilkår, men fraviger dette grundlag, må det vel i hvert fald være rigtigt at normalisere selve finansieringsformen.

Må jeg sige til den højtærede minister, at jeg naturligvis er opmærksom på, at der er givet tilsagn om 48 boliger under kap. VI, og at der var 64 ansøgere. Men sidste år var forholdet det, at der var langt færre ansøgere; da kunne man opfylde behovet; ligeledes forrige år igen. Sidste år kunne man altså ikke opfylde behovet, og jeg forudser, at man i de kommende år slet ikke vil kunne opfylde behovet med de 2 mill. kr., der foreslås stillet til rådighed ved nærværende lovforslag; derfor mener jeg — også under hensyn til lovens titel — at det vil være rimeligt at øge tilskuddet til byggeri i henhold til kap. VI. Her er man da sikker på, at de boliger, der bygges, fastholder arbejdskraft ved landbruget.

Morten Lange: Det ærede medlem hr. Juul Madsen kunne måske med lidt skarpsindighed have forstået mine udtalelser derhen, at jeg ikke har noget særligt imod, at man administrerede renteændringsklausulen i denne lov lempeligt. Jeg synes, det er uhyre fornuftigt. Og det var i realiteten det, mine bemærkninger dækkede.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Bladt: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter.

(Lovforslaget (nr. 22) findes i tillæg A sp. 279, fremsættelsen i tidenden sp. 788).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Chr. Rasmussen: Det lovforslag, der er til behandling, drejer sig kun om en kort forlængelse af loven om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter. Denne lov er jo som loven om afsætning af danske landbrugsvarer et led i støtteordningerne for hele jordbrugserhvervet. Det forekommer derfor meget naturligt, at landbrugsministeren ønsker samme udløbstid for de to love. Men jeg vil gerne tilføje, at trangen til statslån til frugtfararbejdende og lignende virksomheder tilsyneladende er langt mindre, end hvad der blev fremhævet i 1962, når man i løbet af de 2½ år, loven har været gældende, kun har nået at give tilsagn til et beløb på omkring 6 mill. kr. eller knap 1/3 af de 20 mill. kr., der var til rådighed. Jeg vil derfor stille den højtærede fungerende landbrugsminister det spørgsmål: har man i ministeriet noget forhåndskendskab til, om der er planer under udarbejdelse til udvidelse eller opførelse af nye virksomheder af den her nævnte art? Kan der ventes byggeri igangsat inden for det tidsrum, som loven nu foreslås forlænget med? Eller kan behovet betragtes som nogenlunde dækket med de allerede anvendte beløb? Jeg synes, det har en vis værdi for folkettinget at vide, om erhvervet har sådanne vanskeligheder, at støtte i særlig grad er rimelig og nødvendig, eller om den foreslåede støtteordning kun er et udtryk for, at man i den kreds såvel som i andre ønsker at komme ind under en eller anden form for statstilskud. Det er i alt fald ikke mit indtryk, at f.eks. gartneriet er ude i særlig store vanskeligheder for tiden, men hele dette spørgsmål skal jo formentlig tages op senere i denne folketingsamling.

Jeg skal på mit partis vegne tilsige villig medvirken til gennemførelse af det foreliggende lovforslag.

Peter Larsen: Lovforslaget drejer sig som allerede nævnt kun om at forlænge løbetiden af den gældende lov med et halvt år, hvilket i og for sig ikke kan give anledning til mange bemærkninger. Men jeg synes, det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at der er adskillige problemer, som det alligevel kunne have sin interesse at få nærmere uddybet, for